

Ett på JO:s initiativ upptaget ärende mot Kriminalvårdsmyndigheten Örebro, anstalten Hinseberg, och Kriminalvårdsmyndigheten Kumla (sjukvårdsavdelningarna) angående hanteringen av vissa sekretessbelagda handlingar

Initiativet

Vid en av JO företagen inspektion av sjukvårdsavdelningarna vid Kriminalvårdsmyndigheten Örebro, anstalten Hinseberg, den 13 april 1999 (JO:s dnr 1395-1999) och Kriminalvårdsmyndigheten Kumla den 14 april 1999 (JO:s dnr 1396-1999) uppmärksammades följande oklarheter rörande hanteringen av vissa handlingar som omfattas av sekretess.

1. Utlåtanden avseende rättspsykiatriska undersökningar och intyg enligt 7 lagen (1991:2241) om särskild personutredning i brottmål, m.m.

I förordningen (1990:893) om underrättelse om dom i vissa brottmål, m.m. finns bestämmelser om att domstolen, under vissa förhållanden, skall foga bl.a. utlåtande över rättspsykiatrisk undersökning och intyg enligt 7 § lagen (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål, m.m., s.k. § 7-intyg, till den kopia av domen som tillställs berörd kriminalvårdsmyndighet.

Det framkom att det inom anstalterna rådde delade meningar mellan respektive anstalt och dess sjukvårdsavdelning i frågan om handlingar av angivet slag lämpligen skall förvaras i de intagnas akter på sjukvårdsavdelningen och om de, med hänsyn till rådande sekretessbestämmelser, kunde utlämnas därifrån utan samtycke från den intagne för att användas vid bl.a. de bedömningar som anstalten har att göra enligt bestämmelser i lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt.

2. Det s.k. läkarkuvertet

Under inspektionen av Kumlaanstalten ifrågasattes det riktiga i att den intagnes sjukvårdshandlingar, det s.k. läkarkuvertet, trots gällande sekretessbestämmelser, regelmässigt medföljde kriminalvårdsakten i de fall denna översändes till frivården, särskilt mot bakgrund av att det numera saknas läkare inom frivården.

Mot bakgrund av vad som framkom beslöt JO att i ett särskilt ärende granska hur handlingar av ovanstående slag behandlas inom kriminalvården.

Utredning

Utredning och yttrande över nämnda frågor begärdes in från Kriminalvårdsstyrelsen. Styrelsen överlämnade som sitt remissvar ett yttrande som beslutats av överdirektören AA och vari anfördes följande.

1 . Utlåtande avseende rättspsykiatriska undersökningar (RPU) och intyg enligt 7 lagen (1991:2241) om särskild personutredning i brottmål, m.m. (7-intyg).

Enligt förordningen (1990:893) om underrättelse om dom i vissa brottmål m.m. är domstol skyldig att till en dom, som skall sändas till en kriminalvårdsmyndighet, foga bl.a. utlåtande över rättspsykiatrisk undersökning och § 7-intyg.

När RPU och § 7-intyg finns inom en rättspsykiatrisk klinik eller på en sjukvårdsavdelning på en anstalt omfattas uppgifterna i dessa handlingar av sekretessbestämmelserna i 7 kap. 1–3 §§ sekretesslagen (1980:100). En sjukvårdsavdelning inom en kriminalvårdsanstalt är att betrakta som en självständig verksamhetsgren enligt bestämmelsen i 1 kap. 3 § SekrL. Av detta följer att det råder sekretess mellan en sjukvårdsavdelning och den ”vanliga” kriminalvårdsverksamheten på en anstalt. På en sjukvårdsavdelning inom kriminalvården skall föras patientjournal enligt bestämmelserna i patientjournalagen (1985:562). Handlingar som upprättas på eller inkommer till en sjukvårdsavdelning tillhör patientjournalen och omfattas av sjukvårdssekretessen.

När domstolen med stöd av ovan angivna förordning sänder rättspsykiatriskt utlåtande eller § 7-intyg tillsammans med domen till en kriminalvårdsmyndighet kommer, enligt Kriminalvårdsstyrelsens uppfattning, dessa handlingar att omfattas av kriminalvårdssekretessen enligt 7 kap. 21 § SekrL. Ett rättspsykiatriskt utlåtande är inte en handling som upprättats i samband med hälso- och sjukvård av en patient, utan är en del av en domstols beslutsunderlag i påföljdsfrågan. I regel inkommer utlåtandet, som framgår ovan, tillsammans med domen till kriminalvårdsmyndigheten och hör då till personakten (kriminalvårdsakten). Om ett rättspsykiatriskt utlåtande däremot rekvireras av hälso- och sjukvårdspersonal som underlag för patientens diagnostik eller behandling tillhör det patientjournalen och omfattas av sjukvårdssekretessen (7 kap. 1–3 §§ SekrL). Rättspsykiatriska utlåtanden och § 7-intyg är utomordentligt viktiga dokument i kriminalvårdsarbetet både för anstalts- och frivårdsverkställighet. Till exempel används uppgifter ur dessa handlingar vid fråga om placering i anstalt, för frigivningsförberedelser, för planering av permissioner, för deltagande i programverksamhet m.m.

Kriminalvårdsstyrelsen har i föreskrifterna om akthantering och journalföring (KVVFS 1995:3) reglerat bl.a. hanteringen av personakter inom kriminalvården. Av föreskrifterna framgår bl.a. var och hur vissa handlingar skall förvaras i personakten. Till exempel framgår av 2 § att en personakt består av behandlingsjournal och domsakt. Det framgår också var inom akten som sådana handlingar som förekommer i varje akt t.ex. dom och daganteckningar skall placeras. Rättspsykiatriska utlåtanden och s.k. § 7-intyg är däremot inte omnämnda i föreskrifterna. Detta får, mot bakgrund av vad som nu framkommit, betecknas som en brist. Kriminalvårdsstyrelsen avser därför att vid revidering av föreskrifterna också beskriva hur dessa handlingar skall hanteras och förvaras.

I publikationen ”Handbok i sekretessfrågor inom kriminalvården” har hanteringen och sekretessbestämmelserna för RPU och § 7-intyg berörts. På sidan 50 i handboken framgår att RPU och § 7-intyg omfattas av den allmänna kriminalvårdssekretessen (7:21) när de inte förvaras på en sjukvårdsavdelning. På sidan 105 i handboken upprepas samma konstaterande om gällande sekretessregler.

2. Det s.k. läkarkuvertet

Av Kriminalvårdsstyrelsens föreskrifter, KVVFS 1995:3 om akthantering och journalföring 7 och 8 §§ framgår hur det s.k. läkarkuvertet skall hanteras. Av bestämmelserna framgår att läkarkuvertet, när en intagen frigges eller förflyttas till annan anstalt, skall iordningställas och tillföras personakten. Läkarkuvertet skall

tillfogas personakten oavsett till vilken kriminalvårdsmyndighet personakten skall sändas. Det har visat sig vara av utomordentligt värde att läkarkuvertet ingår som en del i personakten. Under en verkställighet kan en intagen av säkerhetsskäl eller som ett led i en behandlingsplan förflyttas mellan olika anstalter. Förflyttning måste ibland ske mot den intagnes vilja. För personer som är berövade friheten och förflyttas mellan olika enheter är det viktigt att de kan garanteras en kontinuerlig och god hälso- och sjukvård. När en person blir aktuell på en anstalt eller häkte kan, genom att läkarkuvertet ingår i personakten, den aktuella sjukvårdsavdelningen snabbt och smidigt få tillgång till patientjournaluppgifter, vilket är av stort värde både för klienten och sjukvårdspersonalen. En god hälso- och sjukvård gagnas, enligt Kriminalvårdsstyrelsens uppfattning, av de rutiner som under lång tid etablerats för hantering av patientjournaler.

Det är riktigt att frivården numera saknar läkarmottagningar. Styrelsen har dock inte funnit skäl att skilja läkarkuvertet från personakten trots detta förhållande. Frivården får i detta sammanhang närmast ses som ett tillfälligt arkiv för läkarkuvertet i avvaktan på att det tillsammans med personakten sänds till Kriminalvårdsstyrelsen för slutlig förvaring eller återaktiveras på häkte eller anstalt.

Socialstyrelsen har i ett ärende begärt yttrande av Kriminalvårdsstyrelsen angående hanteringen av patientjournaler inom kriminalvården. Kriminalvårdsstyrelsen har den 26 april 1999 avlämnat begärt yttrande. Kopia på yttrandet biläggs (här utelämnat).

Socialstyrelsen bereddes tillfälle att yttra sig i ärendet.

I beslut den 31 maj 2000 anförde JO Andre följande.

Bedömning

1. Utlåtanden avseende rättspsykiatriska undersökningar och intyg enligt 7 lagen (1991:2241) om särskild personutredning i brottmål, m.m.

Som ovan anförts skall en domstol under vissa förhållanden till den kopia av domen som tillställs berörd kriminalvårdsmyndighet foga bl.a. utlåtande över rättspsykiatrisk undersökning och § 7-intyg. Som Kriminalvårdsstyrelsen anført i sitt yttrande behandlas sådana från domstol inkommande utlåtanden och intyg regelmässigt av mottagande kriminalvårdsmyndighet som en del av den intagnes personakt och uppgifterna i intyget omfattas av den sekretess som gäller inom kriminalvården enligt 7 kap. 21 § sekretesslagen. Jag har för egen del inte någon invändning mot den gällande ordningen. Jag delar därvid Kriminalvårdsstyrelsens uppfattning att utlåtanden och intyg av ifrågavarande slag inte är att anse som upprättade i samband med hälso- och sjukvård av en patient, utan i stället skall betraktas som en del av en domstols beslutsunderlag i påföljdsfrågan. Av detta följer att handlingarna i fråga inte heller skall förvaras i de intagnas akter på sjukvårdsavdelningen. Om däremot sjukvårdsavdelningen, som ett led i behandlingen av en intagen, rekvirerar ett intyg eller utlåtande av ifrågavarande slag skall dessa fortsättningsvis ingå i den intagnes akt på sjukvårdsavdelningen och kommer därigenom att omfattas av sekretess enligt 7 kap. 1 § sekretesslagen.

Jag har noterat att Kriminalvårdsstyrelsen har för avsikt att vid revidering av föreskrifterna om akthantering och journalföring (KVVFS 1995:3) beskriva hur rättspsykiatriska utlåtanden och § 7-intyg skall hanteras och förvaras. Jag finner inte anledning att ytterligare uppehålla mig vid denna fråga.

2. Det s.k. läkarkuvertet

Kriminalvårdsstyrelsen har i sitt remissvar hänvisat till sina föreskrifter, KVVFS 1995:3 om akthantering och journalföring, vari det av 7 och 8 §§ framgår hur det s.k. läkarkuvertet skall hanteras. Av de nämnda bestämmelserna följer bl.a. att läkarkuvertet, när en intagen frigges eller förflyttas till annan anstalt, skall iordningställas och tillföras personakten. Personakten medföljer sedan den intagne till den kriminalvårdsanstalt som denne flyttas till eller, i förekommande fall, till frivården när den intagne blivit föremål för villkorlig frigivning. När den intagne frigges överlämnas läkarkuvertet tillsammans med personakten till Kriminalvårdsstyrelsen för slutlig förvaring. När det gäller översändande av handlingarna till frivården har Kriminalvårdsstyrelsen anfört att frivården i det sammanhanget närmast får ses som ett tillfälligt arkiv för läkarkuvertet i avvaktan på att det tillsammans med personakten sänds till Kriminalvårdsstyrelsen för slutlig förvaring eller återaktiveras på häkte eller anstalt.

Det finns skäl att påpeka att den ordning som för närvarande gäller inom kriminalvården innebärande att de intagnas sjukjournaler, utan att samtycke dessförinnan inhämtats, medföljer deras personakter vid överflyttning till annan anstalt, är föremål för ett tillsynsärende vid Socialstyrelsen, dnr 30-1816-99. Jag finner för egen del därför inte anledning att uttala mig i den frågan.

Det har i remissvaret inte anförts något annat skäl till att läkarkuvertet medföljer den intagnes personakt när den överlämnas till frivården än att det inom kriminalvården visat sig vara av utomordentligt värde att läkarkuvertet hålles samlat med personakten. Jag har i och för sig förståelse för de skäl som styrelsen anfört i detta avseende. Jag finner ändå anledning att ifrågasätta ändamålsenligheten av att läkarkuvertet medföljer personakten till frivården.

Som framkommit finns det inte längre några läkarmottagningar inom frivården. Detta innebär att det inte heller finns någon där som är behörig att ta del av handlingarna i läkarkuvertet. Förutom att det i sig inte är tillfredsställande att sekretessbelagda handlingar onödigtvis tillställs någon som inte har något behov av dem, kan det uppkomma särskilda problem om handlingarna i fråga begärs utlämnade. Eftersom det inte finns någon inom frivården som är behörig att ta del av handlingarna i läkarkuvertet kan begäran inte heller prövas där. Handlingarna måste därför översändas till den kriminalvårdsmyndighet, varunder den berörda frivården lyder, för att framställningen skall kunna behandlas. Mot bakgrund bl.a. av det skyndsammhetskrav som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen beträffande framställningar av förevarande slag finns det enligt min mening anledning för styrelsen att överväga om de nuvarande rutinerna skall bestå.

En i mina ögon lämpligare ordning skulle kunna vara att läkarkuvertet, i stället för att medfölja den intagnes personakt till frivården, separat sänds direkt till Kriminalvårdsstyrelsen för förvaring.

Eftersom det inte framkommit att de nuvarande rutinerna de facto inneburit att sekretesskyddade uppgifter i läkarkuvertet röjts i strid med bestämmelserna i

sekretesslagen eller att en begäran om utlämnande av handlingar i läkarkuvertet onödigtvis fördröjts finns det inte skäl för mig att uttala någon kritik i frågan.